

KULTTUURINEN PÄÄOMA JA POLIITTINEN OSALLISTUMINEN

Koulutuksen sekä lapsuuden ja nuoruuden poliittisen sosialisointin
yhteys poliittiseen osallistumiseen Suomessa

Oscar Winberg

2307796

Kandidaatintutkielma

Turun yliopisto

Sosiaalitieteiden laitos

Sosiaalitieteet

17.5.2026

Turku

Kandidaatintutkielma

Oppiaine: Sosiaalitieteet

Tekijä: Oscar Winberg

Otsikko: Kulttuurinen pääoma ja poliittinen osallistuminen – Koulutuksen sekä lapsuuden ja nuoruuden poliittisen sosialisoinnin yhteys poliittiseen osallistumiseen Suomessa

Ohjaaja: YTT Heidi Elmgren

Sivumäärä: 21 sivua

Päivämäärä: 17.5.2026

Abstrakti

Tässä kandidaatintutkielmassa tarkastellaan kulttuurisen pääoman yhteyttä poliittiseen osallistumiseen Suomessa. Tutkielman teoreettinen viitekehys perustuu Pierre Bourdieun kulttuurisen pääoman teoriaan, jossa huomio kohdistuu erityisesti institutionalisoituun ja inkorporoituun kulttuuriseen pääomaan. Tutkimuksen tavoitteena on selvittää, miten koulutus sekä lapsuuden ja nuoruuden poliittista sosialisointia kuvaava sisäistetty kulttuurinen pääoma ovat yhteydessä poliittiseen osallistumiseen.

Tutkimus toteutetaan määrällisenä analyysinä hyödyntäen Suomalaiset ja demokratia 2020 - kyselyaineistoa. Poliittista osallistumista tarkastellaan useista osallistumismuodoista muodostetun osallistumisindeksin avulla. Sisäistettyä kulttuurista pääomaa mitataan indeksillä, joka muodostuu lapsuuden kodin keskustelukulttuuria, vanhempien yhteiskunnallista aktiivisuutta, uutisten seuraamista sekä osallistumiseen rohkaisemista kuvaavista muuttujista. Aineistoa analysoidaan Spearmanin korrelaatioanalyysin sekä lineaarisen regressioanalyysin avulla.

Tutkimuksen tulokset osoittavat, että sekä koulutus että sisäistetty kulttuurinen pääoma ovat positiivisesti yhteydessä poliittiseen osallistumiseen. Erityisesti sisäistettyä kulttuurista pääomaa kuvaava indeksi on vahvasti yhteydessä aktiivisempaan poliittiseen osallistumiseen myös silloin, kun koulutuksen vaikutus huomioidaan analyysissä. Tulokset viittaavat siihen, että poliittinen osallistuminen ei rakennu pelkästään muodollisten resurssien varaan, vaan myös sosialisoinnin kautta omaksutut osallistumisvalmiudet ja yhteiskunnalliset orientaatiot ovat keskeisiä osallistumista selittäviä tekijöitä.

Tutkielma osoittaa, että kulttuurisen pääoman näkökulma täydentää poliittisen osallistumisen resurssilähtöistä tarkastelua ja auttaa ymmärtämään osallistumisen eriytymisen kulttuurisia ulottuvuuksia.

Avainsanat: kulttuurinen pääoma, poliittinen osallistuminen, Pierre Bourdieu, poliittinen sosialisointi, demokratia, regressioanalyysi

Sisällysluettelo

1	Johdanto	4
2	Teoria	6
2.1	Kulttuurinen pääoma ja sosiaalinen eriarvoisuus	6
2.2	Kulttuurisen pääoman muodot	7
2.3	Kulttuurinen pääoma ja poliittinen osallistuminen	8
3	Tutkimusasetelma	11
3.1	Tutkimuskysymykset ja tavoitteet	11
3.2	Tutkimusaineisto	12
3.3	Aineiston rajaus	13
3.4	Tutkimusmenetelmät	15
4	Empiria	18
4.1	Muuttujien kuvaileva tarkastelu	18
4.2	Muuttujien väliset yhteydet	19
4.3	Regressioanalyysi	19
5	Johtopäätökset	22
6	Lähdeluettelo	24
7	Liitteet	25
7.1	Liite 1. Tutkimuksessa käytetyt muuttujat ja niiden operationalisointi	25
7.2	Liite 2. Ilmoitus tekoälyn (AI) käytöstä	27

1 Johdanto

Poliittinen osallistuminen on keskeinen osa demokraattista järjestelmää, mutta järjestelmän jäsenten osallistumisaste on jo pitkään ollut vaihteleva. Vaikka suomalaisilla on laajat ja muodollisesti yhtäläiset poliittiset oikeudet, heidän osallistumisensa äänestämiseen, poliittiseen keskusteluun ja muuhun yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen vaihtelee huomattavasti. Nämä eivät ole satunnaisia eroja, vaan eroja, jotka kytkeytyvät sosiaalisiin taustatekijöihin, kuten koulutukseen ja sosioekonomiseen asemaan sekä perhetaustaan. Näin ollen poliittisen osallistumisen eriytyminen on yksi demokratian toiminnan keskeisistä kysymyksistä. Demokratian toiminta ei tarkoita ainoastaan muodollisten poliittisten oikeuksien olemassaoloa, vaan myös sitä, kuinka tasaisesti kansalaiset tosiasiallisesti osallistuvat yhteiskunnalliseen päätöksentekoon ja poliittiseen vaikuttamiseen. Jos osallistuminen kasaantuu voimakkaasti tietyille yhteiskuntaryhmille, osa väestöstä jää helposti heikompaan asemaan poliittisten näkemystensä ja etujensa esiin tuomisessa. Poliittisen osallistumisen eriytymisen tarkastelu onkin tärkeää, koska osallistumisen epätasainen jakautuminen voi heikentää demokratian edustavuutta, poliittista yhdenvertaisuutta ja kansalaisten kokemusta siitä, että he voivat vaikuttaa yhteiskunnallisiin asioihin.

Monet poliittista osallistumista koskevat tutkimukset ovat perustelleet yksilöiden poliittisen osallistumisen välisiä eroja heidän käytössä olevilla resursseilla. Näitä ovat esimerkiksi koulutus, tulot ja aika, jotka tukevat tai rajoittavat osallistumista. Aiemmat tutkimukset ovat tuottaneet runsaasti empiiristä tietoa ja osoittaneet selvästi, että korkeammalla koulutustasolla ja paremmalla sosioekonomisella asemalla on vahva korrelaatio aktiivisempaan poliittiseen osallistumiseen (Verba, Scholzman & Brady, 1995, s. 271–272). Samalla ne ovat kuitenkin kiinnittäneet vähemmän huomiota osallistumisen kulttuurisiin ja symbolisiin näkökohtiin: millaista tietoa, taitoja ja itseluottamusta poliittinen osallistuminen edellyttää ja miten nämä ominaisuudet jakautuvat yhteiskunnassa.

Pelkästään koulutustasoa tarkastelemalla ei ymmärretä, miksi osa kansalaisista kokee politiikan omakseen ja osallistuu siihen aktiivisesti, kun taas toiset jäävät poliittisen toiminnan ulkopuolelle ilman muita mahdollisuuksia, vaikka muodolliset osallistumisoikeudet ovat samat. Poliittinen osallistuminen edellyttää osallistujilta poliittisen kielen ja prosessien ymmärtämistä ja kokemista sekä omien tekojen näkemistä merkityksellisinä ja positiivisina.

Nämä valmiudet eivät ole vain yksilöllisiä, vaan myös sosiaalisesti ja kulttuurisesti rakentuneita.

Tässä kandidaatintutkielmassa tarkastelen poliittista osallistumista kulttuurisen pääoman näkökulmasta. Tutkielman teoreettinen pääkehys perustuu Pierre Bourdieun pääomateoriaan ja kenttäkäsitteeseen. Bourdieun ajattelussa kulttuurinen pääoma viittaa niihin tietoihin, taitoihin ja valmiuksiin, jotka ovat sosiaalisesti arvotettuja ja jotka voivat tuottaa etulyöntiaseman tietyillä yhteiskunnallisilla kentillä (Bourdieu, 1986, s. 243–248). Keskeistä on se, että pääoman arvo ei ole universaali, vaan se määräytyy suhteessa kenttään, jolla sitä käytetään (Bourdieu, 1986, s. 241–242). Poliittinen osallistuminen voidaan tällöin ymmärtää osana politiikan kenttää, joka suosii tietynlaisia kompetensseja ja toiminnan muotoja, ja tässä tutkielmassa kulttuurista pääomaa tarkastellaankin erityisesti politiikan kenttään kytkeytyvinä kulttuurisina resursseina.

Tutkielman lähtökohtana on ajatus siitä, että poliittinen osallistuminen ei ole vain seurausta yksilön resursseista tai kiinnostuksesta, vaan se rakentuu suhteessa politiikan kentän kulttuuriin ja symbolisiin ehtoihin. Kulttuurisen pääoman käsite tarjoaa välineen tarkastella, miksi osallistuminen kasaantuu tietyille ryhmille ja miksi erot säilyvät myös tilanteissa, joissa taloudelliset tai institutionaaliset esteet osallistumiselle ovat vähäisiä. Erityisesti kulttuurisen pääoman inkorporoituneet muodot, kuten poliittinen tietämys, kielelliset valmiudet ja koettu poliittinen kompetenssi, voivat olla keskeisiä osallistumista jäsentäviä tekijöitä (Bourdieu, 1986, s. 244–247; Lamont & Lareau, 1988, s. 156–166)..

Tutkielma toteutetaan määrällisenä analyysinä, jossa tarkastellaan kulttuurisen pääoman ja poliittisen osallistumisen välisiä yhteyksiä kyselyaineiston avulla. Analyysin tavoitteena on tunnistaa tilastollisia yhteyksiä kulttuurisen pääoman eri ulottuvuuksien ja poliittisen osallistumisen välillä sekä arvioida näiden yhteyksien suhdetta keskeisiin sosioekonomisiin taustatekijöihin. Määrällinen analyysi mahdollistaa sen tarkastelun, missä määrin poliittinen osallistuminen eriytyy kulttuurisen pääoman perusteella.

Samalla tutkielman tavoitteena on tulkita määrällisiä havaintoja bourdieulaisten kulttuurisen pääoman ja kenttäteorian näkökulmasta. Tarkoituksena ei ole ainoastaan osoittaa yhteyksien olemassaoloa, vaan ymmärtää, millaisia kulttuurisia ja symbolisia mekanismeja havaittujen yhteyksien taustalla voi olla. Määrällinen aineisto toimii näin sekä empiirisenä perustana että välineenä teoreettiselle tulkinnalle.

2 Teoria

2.1 Kulttuurinen pääoma ja sosiaalinen eriarvoisuus

Kulttuurisen pääoman käsite on keskeinen Pierre Bourdieun sosiologisessa teoriassa, jossa tarkastellaan yhteiskunnallisen eriarvoisuuden muodostumista ja uusiutumista. Bourdieun mukaan yksilöiden asema yhteiskunnassa ei määräydy pelkästään taloudellisten resurssien perusteella, vaan siihen vaikuttavat myös sosiaaliset ja kulttuuriset resurssit, joita hän kuvaa erilaisina pääoman muotoina (Bourdieu, 1986, s. 241–243). Pääomat toimivat resursseina yhteiskunnallisessa kilpailussa ja vaikuttavat siihen, millaisia mahdollisuuksia yksilöillä on toimia erilaisilla yhteiskunnallisilla kentillä, kuten koulutuksessa, työelämässä tai politiikassa (Bourdieu, 1986, s. 241–242). Bourdieun teoriassa yhteiskunta rakentuu erilaisista kentistä, joilla yksilöt ja ryhmät kamppailevat asemista sekä resursseista. Kentillä menestyminen edellyttää sellaisten pääomien hallintaa, joita kyseisellä kentällä arvostetaan.

Kulttuurinen pääoma viittaa yksilöiden hallussa oleviin kulttuurisiin resursseihin, kuten tietoon, taitoihin, koulutukseen ja kulttuurisiin kompetensseihin (Bourdieu, 1986, s. 243–248). Nämä resurssit eivät kuitenkaan ole yksilön synnynnäisiä ominaisuuksia, vaan ne rakentuvat sosialisoinnin kautta erityisesti perheen ja koulutuksen vaikutuksesta. Bourdieun mukaan kulttuuriset mieltymykset, toimintatavat ja kompetenssit ovat seurausta kasvatuksesta ja oppimisesta, eivät luonnollisia taipumuksia (Bourdieu, 1984, s. 1–7). Kulttuurinen pääoma liittyy siten läheisesti yksilön sosiaaliseen taustaan ja kasvuympäristöön (Bourdieu, 1984, s. 1–7; Bourdieu & Passeron, 1977, s. 72–95).

Kulttuurinen pääoma on Bourdieun teoriassa keskeinen mekanismi sosiaalisen eriarvoisuuden uusiutumisessa. Bourdieu ja Passeron (1977) ovat osoittaneet, että koulutusjärjestelmä suosii tietynlaisia kulttuurisia kompetensseja, jotka ovat tyypillisempiä yhteiskunnan valta-asemassa oleville ryhmille (Bourdieu & Passeron, 1977, s. 71–95). Tämän vuoksi opiskelijat, jotka ovat omaksuneet koulutuksessa arvostettuja kulttuurisia resursseja jo perheympäristössään, voivat menestyä koulutusjärjestelmässä paremmin kuin ne opiskelijat, joilla näitä resursseja ei ole. Koulutusjärjestelmä voi näin osaltaan ylläpitää ja oikeuttaa yhteiskunnallisia eroja.

Myöhemmässä tutkimuksessa kulttuurisen pääoman käsitettä on tarkennettu erityisesti sen sosiaalista merkitystä korostamalla. Lamont ja Lareau (1988) määrittelevät kulttuurisen pääoman korkean statuksen kulttuurisiksi signaaleiksi, kuten tiedollisiksi resursseiksi, käyttäytymistavoiksi ja kulttuurisiksi orientaatioiksi, joita käytetään sosiaalisen ja kulttuurisen

erottelun välineinä. Kulttuurinen pääoma voi siten toimia mekanismina, jonka kautta yksilöt erottautuvat toisistaan ja muodostavat sosiaalisia rajoja eri ryhmien välille (Lamont & Lareau, 1988, s. 156–166).

2.2 Kulttuurisen pääoman muodot

Bourdieuin teoriassa kulttuurinen pääoma ei ole yksittäinen resurssi, vaan se voi ilmetä useissa eri muodoissa. Bourdieu (1986) erottaa toisistaan inkorporoidun, institutionalisoidun ja objektiivisen kulttuurisen pääoman (Bourdieu, 1986, s. 243–248). Nämä pääoman muodot kuvaavat erilaisia tapoja, joilla kulttuuriset resurssit voivat ilmetä yksilöiden elämässä ja vaikuttaa heidän mahdollisuuksiinsa toimia erilaisissa yhteiskunnallisissa ympäristöissä.

Tässä tutkimuksessa huomio kohdistuu erityisesti inkorporoituun ja institutionalisoituun kulttuuriseen pääomaan. Rajaus perustuu tutkimuksen tavoitteeseen tarkastella, miten yksilöiden sisäistetyt osallistumisvalmiudet sekä muodollinen koulutus ovat yhteydessä poliittiseen osallistumiseen.

Inkorporoitu kulttuurinen pääoma viittaa yksilön sisäistämiin tietoihin, taitoihin, toimintatapoihin ja orientaatioihin (Bourdieu, 1986, s. 244–245). Se rakentuu pitkän sosialisointiprosessin aikana erityisesti perheessä, koulutuksessa ja muissa sosiaalisissa ympäristöissä. Koska inkorporoitu kulttuurinen pääoma muodostuu vähitellen osaksi yksilön ajattelua ja toimintaa, sitä ei voida siirtää suoraan toisille yksilöille samalla tavalla kuin taloudellisia resursseja (Bourdieu, 1986, s. 244–245). Inkorporoitu kulttuurinen pääoma voi näkyä esimerkiksi kykyä seurata yhteiskunnallista keskustelua, kiinnostuksena politiikkaa kohtaan tai valmiutena osallistua julkiseen keskusteluun.

Inkorporoitu kulttuurinen pääoma liittyy läheisesti habituksen käsitteeseen. Habitus viittaa yksilöiden sisäistettyihin ajattelu- ja toimintamalleihin, jotka ohjaavat sitä, millaisia toimintatapoja pidetään luonnollisina tai mahdollisina (Bourdieu, 1984, s. 170–175). Poliittisen osallistumisen näkökulmasta habitus voi näkyä esimerkiksi siinä, kuinka luontevana yksilö kokee yhteiskunnallisiin kysymyksiin osallistumisen tai politiikasta keskustelemisen. Sosialisointiympäristöllä on tässä keskeinen merkitys, sillä perheessä omaksutut toimintamallit ja orientaatiot voivat vaikuttaa osallistumisvalmiuksiin pitkälle aikuisuuteen (Bourdieu & Passeron, 1977, s. 72–95).

Institutionalisoitu kulttuurinen pääoma viittaa kulttuurisen pääoman virallisesti tunnustettuihin muotoihin, kuten koulutustodistuksiin ja tutkintoihin (Bourdieu, 1986, s. 248).

Koulutusjärjestelmä muuntaa yksilöiden kulttuurisia resursseja muodollisiksi pätevyyksiksi, joita voidaan hyödyntää esimerkiksi työmarkkinoilla tai muissa institutionaalisissa ympäristöissä. Koulutustaso toimii usein myös mittarina yksilön kulttuurisille resursseille ja on siksi keskeinen muuttuja poliittista osallistumista käsittelevässä tutkimuksessa.

Kolmas kulttuurisen pääoman muoto on objektiivinen kulttuurinen pääoma, joka viittaa kulttuurisiin esineisiin ja tuotteisiin, kuten kirjoihin, taideteoksiin tai muihin kulttuurisiin artefakteihin (Bourdieu, 1986, s. 246–247). Näiden esineiden hyödyntäminen edellyttää kuitenkin usein inkorporoitua kulttuurista pääomaa, kuten tietoa ja kulttuurisia kompetensseja. Koska tämän tutkimuksen tarkastelun kohteena ovat erityisesti yksilöiden sisäistetyt osallistumisvalmiudet sekä koulutuksen yhteys poliittiseen osallistumiseen, objektiivista kulttuurista pääomaa ei käsitellä tässä tutkimuksessa tarkemmin.

Kulttuurisen pääoman eri muodot ovat myös keskenään yhteydessä. Perheessä omaksuttu inkorporoitu kulttuurinen pääoma voi helpottaa koulutuksessa menestymistä, mikä puolestaan voi johtaa institutionalisoidun kulttuurisen pääoman karttumiseen (Bourdieu & Passeron, 1977, s. 71–95). Kulttuurinen pääoma ei siten ilmene yksittäisinä erillisinä resursseina, vaan pääoman eri muodot voivat vahvistaa toisiaan ja vaikuttaa yksilöiden yhteiskunnallisiin mahdollisuuksiin monin tavoin.

2.3 Kulttuurinen pääoma ja poliittinen osallistuminen

Poliittinen osallistuminen ei jakaudu yhteiskunnassa tasaisesti, vaan siihen vaikuttavat yksilöiden hallussa olevat resurssit ja osallistumisvalmiudet. Poliittisen osallistumisen tutkimuksessa on pitkään korostettu erityisesti resurssien merkitystä osallistumisen selittäjänä. Resurssimallin mukaan poliittinen osallistuminen edellyttää esimerkiksi aikaa, rahaa sekä erilaisia kansalaistaitoja, jotka mahdollistavat poliittiseen toimintaan osallistumisen (Verba, Schlozman & Brady, 1995, s. 271–272). Näihin taitoihin kuuluvat esimerkiksi kyky seurata poliittista keskustelua, muodostaa mielipiteitä sekä osallistua julkiseen keskusteluun. Tällaiset valmiudet ovat läheisessä yhteydessä yksilöiden kulttuurisiin resursseihin (Verba, Schlozman & Brady, 1995, s. 304–318; Bourdieu, 1986, s. 243–248).

Aiemmassa tutkimuksessa on havaittu, että yhteiskunnalliseen osallistumiseen osallistuvat keskimäärin aktiivisemmin ne yksilöt, joilla on enemmän koulutuksellisia, taloudellisia ja sosiaalisia resursseja (Verba, Schlozman & Brady, 1995, s. 271–318). Erityisesti koulutuksen on todettu olevan yksi vahvimmista poliittista osallistumista selittävästä tekijöistä.

Korkeammin koulutetut osallistuvat keskimäärin aktiivisemmin esimerkiksi vaaleihin, kansalaisjärjestöihin, poliittiseen keskusteluun sekä muihin yhteiskunnallisiin osallistumismuotoihin (Dalton, 2017, s. 4–5; Grönlund & Wass, 2016). Daltonin (2017) mukaan poliittinen osallistuminen on yhteydessä sosiaaliseen asemaan siten, että korkeamman sosioekonomisen aseman omaavat kansalaiset osallistuvat keskimäärin aktiivisemmin poliittiseen toimintaan kuin matalamman aseman ryhmät. Tämä voi johtaa osallistumisen epätasaiseen jakautumiseen, jota Dalton kuvaa osallistumisen kuiluna (participation gap) (Dalton, 2017, s. 4–5).

Vaikka koulutuksella on keskeinen asema poliittisen osallistumisen selittämisessä, pelkkä koulutustaso ei välttämättä tavoita kaikkia osallistumiseen liittyviä kulttuurisia valmiuksia. Kulttuurisen pääoman näkökulmasta poliittinen osallistuminen voidaan ymmärtää myös sosialisaaion kautta rakentuvana ilmiönä, jossa osallistumiseen liittyvät orientaatiot, toimintatavat ja valmiudet omaksutaan osana yksilön kasvu ympäristöä (Bourdieu, 1986, s. 244–247; Lamont & Lareau, 1988, s. 156–166). Bourdieun teoriassa poliittinen osallistuminen voidaan nähdä osana laajempaa yhteiskunnallista kenttää, jossa yksilöiden mahdollisuudet toimia eivät jakaudu tasaisesti. Yksilöt, joilla on enemmän kulttuurista pääomaa, hallitsevat todennäköisemmin myös sellaisia tietoja, taitoja ja toimintatapoja, joita poliittisella kentällä arvostetaan (Bourdieu, 1986, s. 243–248). Tällaisia valmiuksia voivat olla esimerkiksi yhteiskunnallisen keskustelun seuraaminen, poliittisten kysymysten ymmärtäminen sekä kokemus siitä, että oma osallistuminen on merkityksellistä ja mahdollista (Verba, Schlozman & Brady, 1995, s. 304–318).

Kulttuurinen pääoma liittyy poliittiseen osallistumiseen erityisesti inkorporoidun kulttuurisen pääoman kautta. Perheessä omaksutut toimintamallit, keskustelukulttuuri ja suhtautuminen yhteiskunnallisiin kysymyksiin voivat vaikuttaa siihen, millaisia osallistumisvalmiuksia yksilölle muodostuu jo nuoruudessa (Bourdieu & Passeron, 1977, s. 72–95). Kodin poliittinen ilmapiiri, vanhempien yhteiskunnallinen aktiivisuus sekä yhteiskunnallisten asioiden näkyvyys arjessa voivat osaltaan rakentaa osallistumista tukevaa habitusta (Bourdieu, 1984, s. 170–175). Tällöin osallistuminen näyttäytyy yksilölle luonnollisena ja mahdollisena toimintatapana. Myös aikaisemmassa tutkimuksessa politiikasta keskustelemisen, uutisten seuraamisen ja yhteiskunnalliseen osallistumiseen rohkaisevan kasvu ympäristön on havaittu olevan yhteydessä aktiivisempaan poliittiseen osallistumiseen myöhemmin elämässä (Rapeli, 2010; Grönlund & Wass, 2016).

Aikaisemmassa tutkimuksessa poliittisen kiinnostuksen, tietämyksen ja yhteiskunnallisen keskustelukulttuurin on havaittu olevan yhteydessä aktiivisempaan poliittiseen osallistumiseen. Rapelin (2010) mukaan erityisesti poliittinen tietämys on keskeinen osallistumista selittävä tekijä. Myös uutisten seuraamisen, politiikasta keskustelemisen sekä osallistumiseen rohkaisevan kasvuympäristön on havaittu olevan yhteydessä myöhempään osallistumisaktiivisuuteen. Poliittinen osallistuminen ei siten näyttäisi rakentuvan ainoastaan yksilöllisten valintojen perusteella, vaan siihen vaikuttavat myös sosialisatian kautta omaksutut osallistumisvalmiudet.

Tässä tutkimuksessa kulttuurista pääomaa tarkastellaan erityisesti institutionalisoituneen ja inkorporoidun kulttuurisen pääoman näkökulmasta. Institutionalisoitunutta kulttuurista pääomaa mitataan koulutuksella, kun taas inkorporoitua kulttuurista pääomaa tarkastellaan nuoruuden poliittista sosialisatiota kuvaavien muuttujien avulla. Tutkimuksessa inkorporoitu kulttuurinen pääoma ymmärretään erityisesti osallistumiseen liittyvinä orientaatioina ja valmiuksina, jotka rakentuvat sosialisatian kautta. Tarkastelun kohteena eivät siten ole esimerkiksi korkeakulttuuriin liittyvät makumieltymykset tai kulttuurinen kulutus, joita kulttuurisen pääoman tutkimuksessa on usein korostettu.

Vaikka koulutusta käytetään tutkimuksessa usein kulttuurisen pääoman mittarina, pelkkä koulutustaso ei välttämättä tavoita kulttuuriseen pääomaan liittyviä sisäistettyjä orientaatioita, toimintatapoja ja sosialisatiokokemuksia (Bourdieu, 1986, s. 244–247; Lamont & Lareau, 1988, s. 156–166). Tämän vuoksi tutkimuksessa tarkastellaan koulutuksen lisäksi myös inkorporoitua kulttuurista pääomaa.

3 Tutkimusasetelma

3.1 Tutkimuskysymykset ja tavoitteet

Tässä tutkielmassa tarkastellaan kulttuurisen pääoman yhteyttä poliittiseen osallistumiseen Suomessa. Tutkimus perustuu Suomalaiset ja demokratia 2020 -kyselyaineistoon (FSD3779). Poliittista osallistumista tarkastellaan useista osallistumismuodoista muodostetun osallistumisindeksin avulla. Indeksi sisältää sekä institutionaalisia että ei-institutionaalisia osallistumisen muotoja, kuten äänestämisen, yhteydenotot päättäjiin, kansalaisaloitteisiin osallistumisen, mielenosoitukset ja eettisen kuluttamisen. Näin osallistuminen ymmärretään tässä tutkielmassa laajasti erilaisina poliittisen vaikuttamisen käytäntöinä.

Tutkimuksen tavoitteena ei ole selittää poliittista osallistumista yksittäisellä tekijällä, vaan analysoida miten institutionalisoitu ja inkorporoitunut kulttuurinen pääoma ovat yhteydessä poliittiseen osallistumiseen Suomessa. Lisäksi tavoitteena on tarkastella, säilyykö koulutuksen yhteys poliittiseen osallistumiseen sen jälkeen, kun sosialisointi kautta rakentunut inkorporoitu kulttuurinen pääoma otetaan huomioon samanaikaisesti. Näin voidaan tarkastella, missä määrin poliittinen osallistuminen liittyy muodolliseen koulutukseen ja missä määrin lapsuuden ja nuoruuden sosialisointi kautta omaksuttuihin osallistumisvalmiuksiin.

Institutionalisoitunutta kulttuurista pääomaa tarkastellaan koulutustason kautta, kun taas inkorporoitunutta kulttuurista pääomaa operationalisoidaan lapsuuden ja nuoruuden poliittista sosialisointia kuvaavien muuttujien avulla. Näihin kuuluvat esimerkiksi kodin poliittinen keskustelukulttuuri, uutisten seuraaminen sekä vanhempien osallistumiseen liittyvät orientaatiot.

Aiemmassa tutkimuksessa koulutus on ollut yksi keskeisimmistä poliittista osallistumista selittävästä tekijöistä (Verba, Scholzman & Brady, 1995, s. 271–318; Grönlund & Wass, 2016). Samalla tutkimuksessa on havaittu, että osallistumiseen liittyvät valmiudet, kiinnostus yhteiskunnallisiin kysymyksiin sekä politiikan seuraaminen jakautuvat epätasaisesti väestössä ja liittyvät sosiaaliseen taustaan (Rapeli, 2010, s. 50–57, 135–139). Tässä tutkielmassa tarkastellaan, missä määrin koulutuksen yhteys poliittiseen osallistumiseen liittyy myös sosialisointi kautta rakentuneisiin kulttuurisiin valmiuksiin.

Tutkimuskysymykset ovat:

1. Miten institutionalisoitu kulttuurinen pääoma eli koulutustaso on yhteydessä poliittiseen osallistumiseen Suomessa?
2. Miten inkorporoitunut kulttuurinen pääoma on yhteydessä poliittiseen osallistumiseen Suomessa?
3. Muuttuuko koulutuksen yhteys poliittiseen osallistumiseen, kun inkorporoitunut kulttuurinen pääoma otetaan huomioon samanaikaisesti?

3.2 Tutkimusaineisto

Tutkielman empiirinen analyysi perustuu Yhteiskuntatieteellisen tietoarkiston (FSD) kokoamaan Suomalaiset ja demokratia 2020 -kyselyaineistoon (FSD3779). Aineisto on kerätty vuonna 2020 osana Åbo Akademin säätiön rahoittamaa Future of Democracy - tutkimushanketta. Tutkimuksessa selvitettiin suomalaisten poliittisia asenteita, osallistumista, poliittista tietämystä sekä näkemyksiä demokratiasta ja yhteiskunnallisesta vaikuttamisesta. Aineisto soveltuu hyvin tämän tutkielman tutkimuskysymyksiin, koska se sisältää samanaikaisesti tietoa vastaajien poliittisesta osallistumisesta, koulutuksesta sekä lapsuuden ja nuoruuden poliittisesta sosialisaatiosta.

Aineisto on poikkileikkausaineisto ja se sisältää yhteensä 1 097 havaintoa. Kysely on suunnattu täysi-ikäiselle väestölle, ja se sisältää laajasti erilaisia poliittiseen käyttäytymiseen ja yhteiskunnallisiin orientaatioihin liittyviä muuttujia. Tutkimuksessa hyödynnetään erityisesti poliittista osallistumista, nuoruuden poliittista sosialisaatiota sekä vastaajien taustatekijöitä koskevia kysymyksiä.

Poliittista osallistumista kartoitettiin aineistossa useiden osallistumismuotojen avulla. Vastaajilta kysyttiin yhteydenotoista poliittisiin päätöksentekijöihin, kansalaisaloitteisiin osallistumisesta, puolueosallistumisesta, eettisestä kuluttamisesta, mielenosoituksista sekä äänestämisestä eduskuntavaaleissa. Lisäksi tutkimuksessa hyödynnetään aineistostoon sisältyviä kysymyksiä politiikkaan liittyvistä kokemuksista kouluaikana koulun ulkopuolella, vanhempien poliittisesta aktiivisuudesta, uutisten seuraamisesta sekä politiikkaa koskevasta keskustelukulttuurista lapsuudessa ja nuoruudessa. Näiden muuttujien avulla voidaan tarkastella osallistumisen yhteyttä sosialisaation kautta rakentuneisiin kulttuurisiin valmiuksiin.

Aineiston ajankohtaisuus tukee tutkielman tavoitteita, sillä vuonna 2020 kerätty aineisto kuvaa poliittista osallistumista 2020-luvun suomalaisessa osallistumiskulttuurissa. Tämä on tutkimuksen kannalta olennaista erityisesti siksi, että poliittisen osallistumisen muodot ovat monipuolistuneet perinteisen vaaliosallistumisen ulkopuolelle. Aineisto sisältää myös osallistumisen muotoja, kuten kansalaisaloitteet, eettisen kuluttamisen ja mielenosoitukset, jotka ovat keskeisiä nykyisessä osallistumiskulttuurissa.

Tutkimuksessa käytetään aineiston painokerrointa `Weight_GenderAgeEducation`, joka on muodostettu sukupuolen, koulutuksen ja iän perusteella. Painokerroin parantaa aineiston edustavuutta suhteessa väestörakenteeseen ja vähentää otantaan sekä vastaukseen liittyvää vinoumaa. Regressioanalyysit toteutetaan painotettuina, jotta tulokset vastaisivat mahdollisimman hyvin suomalaisen aikuisväestön rakennetta.

Analyysi toteutetaan `StataNow/MP 19.5` -ohjelmistolla. Ennen analyysiä osa muuttujista koodattiin uudelleen siten, että suurempi arvo kuvaa johdonmukaisesti korkeampaa aktiivisuutta muuttujan kontekstissa. Lisäksi useista yksittäisistä kysymyksistä muodostettiin tutkimuksessa käytettäviä indeksejä ja summamuuttujia. Muuttujien operationalisointi kuvataan tarkemmin seuraavassa alaluvussa.

3.3 Aineiston rajaus

Tutkielmassa hyödynnetään *Suomalaiset ja demokratia 2020* -aineiston kysymyksiä, jotka liittyvät poliittiseen osallistumiseen, koulutukseen sekä nuoruuden poliittiseen sosialisointiin. Aineistosta rajattiin analyysiin mukaan vain tutkimuskysymysten kannalta keskeiset muuttujat.

Tutkielman selitettävänä muuttujana toimii poliittista osallistumista kuvaava osallistumisindeksi. Indeksillä muodostettiin kysymyksestä K21, jossa vastaajilta tiedusteltiin erilaisia yhteiskunnallisen osallistumisen muotoja viimeisen neljän vuoden ajalta. Mukaan valittiin kaikki viisi osallistumismuotoa: yhteydenotto poliittisiin päätöksentekijöihin tai virkamiehiin, kansalaisaloitteeseen osallistuminen, puolueosallistuminen, eettinen kuluttaminen sekä osallistuminen rauhanomaisiin mielenosoituksiin. Lisäksi indeksiin sisällytettiin kysymyksestä K8 muodostettu äänestämismuuttuja, joka kuvaa osallistumista viimeisimpiin eduskuntavaaleihin. Tutkimuksessa osallistumismuotoja tarkastellaan samanarvoisina osallistumisen ilmentyminä. Tämä näkyy työn rajoittavana tekijänä, sillä esimerkiksi äänestämisen ja yhteydenotto poliittisiin päätöksentekijöihin eivät ole

reaalimaailmassa saman kynnyksen poliittisia toimia. Osallistumismuotoja tarkastellaan samanarvoisina poliittisen osallistumisen ilmentyminä, koska tutkimuksen tavoitteena on analysoida osallistumisen kokonaismäärää yksittäisten osallistumismuotojen välisen hierarkian sijaan.

Osallistumismuodot koodattiin kaksiluokkaisiksi siten, että osallistumisesta annettiin arvo 1 ja osallistumattomuudesta arvo 0. Kysymyksen vastausvaihtoehto ”en ole tehnyt, mutta saattaisin tehdä” koodattiin osallistumattomuudeksi, koska tutkimuksessa tarkastellaan toteutunutta osallistumista eikä osallistumishalukkuutta. Näistä muuttujista muodostettiin summamuuttuja, jonka arvot vaihtelivat välillä 0–6. Suurempi arvo kuvaa korkeampaa poliittisen osallistumisen tasoa.

Institutionalisoitunutta kulttuurista pääomaa kuvaavana muuttujana käytetään koulutustasoa. Koulutusmuuttuja luokiteltiin kolmiluokkaiseksi. Matalan koulutuksen ryhmään kuuluvat peruskoulun suorittaneet, keskitasoiseen koulutukseen ammatillisen perustutkinnon tai ylioppilastutkinnon suorittaneet sekä korkean koulutuksen ryhmään opistoasteen, ammattikorkeakoulun tai yliopistotutkinnon suorittaneet vastaajat. Luokka ”muu koulutus” jätettiin analyysin ulkopuolelle vähäisen havaintomäärän vuoksi, sekä vastauksen epämääräisyyden vuoksi.

Osallistumismuodot koodattiin kaksiluokkaisiksi siten, että osallistumisesta annettiin arvo 1 ja osallistumattomuudesta arvo 0. Kysymyksen vastausvaihtoehto ”en ole tehnyt, mutta saattaisin tehdä” koodattiin osallistumattomuudeksi, koska tutkimuksessa tarkastellaan toteutunutta osallistumista eikä osallistumishalukkuutta. Näistä muuttujista muodostettiin summamuuttuja, jonka arvot vaihtelivat välillä 0–6. Suurempi arvo kuvaa korkeampaa poliittisen osallistumisen tasoa. Tutkimuksessa osallistumismuotoja tarkastellaan samanarvoisina osallistumisen ilmentyminä, koska tavoitteena on analysoida osallistumisen kokonaismäärää yksittäisten osallistumismuotojen painottamisen sijaan.

Inkorporoitunutta kulttuurista pääomaa tarkastellaan nuoruuden poliittista sosialisaatiota kuvaavan indeksin avulla. Indeksi muodostettiin kysymyssarjoista K16 ja K17, jotka käsittelevät kodin poliittista ilmapiiriä, vanhempien yhteiskunnallista aktiivisuutta sekä politiikkaa koskevaa keskustelukulttuuria nuoruudessa. Mukaan valittiin muuttujia, jotka koskivat vanhempien kiinnostusta poliittisiin ja yhteiskunnallisiin asioihin, yhteiskunnallista tietämystä, poliittista aktiivisuutta, uutisten seuraamista sekä osallistumiseen rohkaisemista.

Lisäksi indeksiin sisällytettiin muuttujia, jotka kuvasivat poliittista keskusteluilmapiiriä kotona ja sukulaisten kanssa kouluaikana, sekä ulkomaanuutisten seuraamista.

Indeksin ulkopuolelle jätettiin muuttujia, jotka eivät kuvanneet suoraan poliittista sosialisaatiota tai kodin poliittista keskustelukulttuuria. Tällaisia olivat esimerkiksi harrasteryhmiin osallistumista sekä ystävien kanssa käytyjä poliittisia keskusteluja koskevat muuttujat. Rajauksen tavoitteena oli muodostaa mahdollisimman yhtenäinen mittari, joka kuvaa erityisesti kodin ja perhetaustan kautta rakentunutta osallistumiseen liittyvää kulttuurista pääomaa. Lisäksi muuttujia, joka käsitteli vastaajan samanmielisyyttä vanhempien kanssa poliittisissa kysymyksissä, jätettiin indeksiin ulkopuolelle, koska sen katsottiin mittaavan enemmän poliittisten näkemysten samankaltaisuutta kuin osallistumiseen liittyvää sosialisaatiota.

K16-kysymyksissä äitiä ja isää koskevat muuttujat yhdistettiin samaa ilmiötä kuvaaviksi keskiarvomuuttujiksi, jotta indeksissä voitaisiin tarkastella yleisemmin kodin poliittista sosialisaatioympäristöä yksittäisen vanhemman sijaan. Muuttujat koodattiin uudelleen siten, että suurempi arvo kuvaa voimakkaampaa poliittista sosialisaatiota ja osallistumiseen liittyviä kulttuurisia valmiuksia. Lopullinen sisäistetyin kulttuurisen pääoman indeksi muodostettiin muuttujien keskiarvona.

Kontrollimuuttujina tutkimuksessa käytetään vastaajan ikää ja sukupuolta. Sukupuoli perustuu aineiston sukupuolimuuttujaan, ja ikää tarkastellaan aineiston valmiin ikäluokkamuuttujan avulla. Kontrollimuuttujien avulla pyritään huomioimaan mahdollisia sekoittavia tekijöitä poliittisen osallistumisen yhteyksissä.

3.4 Tutkimusmenetelmät

Tutkimuksen analyysi toteutetaan kvantitatiivisin menetelmin käyttäen Spearmanin järjestyskorrelaatiota sekä lineaarista regressioanalyysiä. Menetelmien avulla tarkastellaan institutionalisoidun ja inkorporoituneen kulttuurisen pääoman yhteyksiä poliittiseen osallistumiseen sekä arvioidaan, säilyykö koulutuksen yhteys osallistumiseen sen jälkeen, kun lapsuuden ja nuoruuden poliittista sosialisaatiota kuvaava indeksi otetaan huomioon samanaikaisesti.

Analyysin ensimmäisessä vaiheessa muuttujien välisiä yhteyksiä tarkastellaan Spearmanin järjestyskorrelaation avulla. Menetelmä soveltuu tutkimuksessa käytettyihin järjestysasteikkolisiin ja summamuuttujista muodostettuihin muuttujiin. Korrelaatioanalyysin

avulla tarkastellaan koulutuksen, sisäistetyin kulttuurisen pääoman ja poliittisen osallistumisen välisiä yhteyksiä ennen regressioanalyysiä.

Varsinainen analyysi toteutetaan lineaarisen regressioanalyysin avulla. Lineaarinen regressio mahdollistaa useiden selittävien muuttujien samanaikaisen tarkastelun sekä kontrollimuuttujien huomioimisen analyysissä. Menetelmän avulla voidaan arvioida, kuinka voimakkaasti koulutus ja sisäistetty kulttuurinen pääoma ovat yhteydessä poliittiseen osallistumiseen muiden tekijöiden pysyessä vakioituina.

Regressioanalyysi toteutetaan kahden mallin avulla. Ensimmäisessä mallissa tarkastellaan koulutuksen yhteyttä poliittiseen osallistumiseen kontrollimuuttujien kanssa. Toisessa mallissa analyysiin lisätään sisäistettyä kulttuurista pääomaa kuvaava indeksi. Mallien vaiheittaisen vertailun avulla voidaan tarkastella, muuttuuko koulutuksen yhteys poliittiseen osallistumiseen sen jälkeen, kun nuoruuden poliittista socialisaatiota kuvaavat tekijät otetaan huomioon. Ratkaisun tavoitteena on arvioida, missä määrin osallistumisen erot liittyvät muodolliseen koulutukseen ja missä määrin socialisaation kautta rakentuneisiin osallistumisvalmiuksiin.

Kontrollimuuttujina regressiomalleissa käytetään vastaajan ikää ja sukupuolta.

Kontrollimuuttujien avulla pyritään huomioimaan mahdollisia sekoittavia tekijöitä, jotka voivat vaikuttaa poliittiseen osallistumiseen koulutuksen tai sisäistetyin kulttuurisen pääoman lisäksi.

Koulutusmuuttuja käsitellään regressioanalyysissä kategorisena muuttujana, jolloin analyysissä vertaillaan eri koulutusryhmiä toisiinsa ilman oletusta siitä, että koulutustasojen väliset erot olisivat lineaarisia tai yhtä suuria.. Ratkaisun tavoitteena on mahdollistaa koulutustasojen välisten erojen tarkastelu ilman oletusta jatkuvasta yhteydestä koulutuksen ja osallistumisen välillä. Ikä sisällytetään analyysiin valmiina ikäluokkamuuttujana samasta syystä. Sisäistetyin kulttuurisen pääoman indeksiä puolestaan käsitellään jatkuvana muuttujana, koska indeksi muodostuu useiden muuttujien keskiarvosta ja sen jakauma soveltuu lineaariseen regressioanalyysiin. Sisäistetyin kulttuurisen pääoman indeksin reliabiliteettia arvioitiin Cronbachin alfa-kertoimen avulla ennen varsinaista analyysiä.

Regressioanalyysit toteutetaan aineiston painokertoimella `Weight_GenderAgeEducation` painotettuina. Painokerroin huomioi sukupuolen, koulutuksen ja iän mukaiset erot otoksessa ja parantaa tulosten yleistettävyyttä suhteessa suomalaisen aikuisväestön rakenteeseen.

Analyysien tuloksia tulkitaan yhteyksinä muuttujien välillä, eikä niiden perusteella tehdä kausaalisia johtopäätöksiä, koska poikkileikkausaineisto on kerätty vain yhdeltä ajankohdalta. Tämän vuoksi aineiston perusteella ei voida varmuudella osoittaa, aiheuttaako esimerkiksi kulttuurinen pääoma aktiivisempaa poliittista osallistumista vai liittyvätkö muuttujat toisiinsa jonkin muun tekijän kautta.

4 Empiria

4.1 Muuttujien kuvaileva tarkastelu

Ennen varsinaista analyysia tarkastellaan tutkimuksessa käytettyjen muuttujien jakaumia ja keskeisiä tunnuslukuja. Kuvailevan tarkastelun tavoitteena on muodostaa yleiskuva aineiston rakenteesta sekä siitä, miten poliittinen osallistuminen, koulutustaso ja sisäistetty kulttuurinen pääoma vaihtelevat vastaajien välillä.

Poliittista osallistumista kuvaavan osallistumisindeksin keskiarvo aineistossa on 2,64 ja keskihajonta 1,29. Indeksien arvot vaihtelevat välillä 0–6. Yleisimmät indeksien arvot ovat 2 ja 3 osallistumismuotoa, ja yli puolet vastaajista sijoittuu näihin ryhmiin. Tuloksista voidaan myös nähdä, että suurin osa vastaajista osallistuu ainakin joihinkin poliittisen osallistumisen muotoihin, mutta osallistumisen aktiivisuudessa esiintyy samalla huomattavaa vaihtelua.

Sisäistetyn kulttuurisen pääoman indeksin keskiarvo on 2,42 ja keskihajonta 0,54. Indeksien arvot sijoittuvat välillä 1,0–3,9 ja mediaani on 2,4. Jakauma painottuu asteikon keskivaiheille, eikä se ole voimakkaasti vino. Tämä viittaa siihen, että sisäistetty kulttuurinen pääoma jakautuu aineistossa suhteellisen tasaisesti ilman selkeitä ääripäiden kasaumia. Samalla indeksin hajonta osoittaa, että vastaajien nuoruuden poliittiseen socialisaatioon liittyvissä kokemuksissa ja osallistumisvalmiuksissa esiintyy selviä eroja.

Sisäistetyn kulttuurisen pääoman indeksin reliabiliteettia arvioitiin Cronbachin alfakertoimen avulla. Alfa-arvoksi saatiin 0,83, mikä viittaa hyvään sisäiseen johdonmukaisuuteen. Tuloksen perusteella indeksin muuttujien voidaan katsoa mittaavan riittävän yhtenäisesti samaa ilmiötä.

Korkean koulutuksen ryhmä muodostaa aineiston suurimman ryhmän. Korkeasti koulutettuja vastaajia on 55,7 prosenttia aineistosta, kun taas keskitasoiseen koulutusryhmään kuuluu 34,3 prosenttia ja matalan koulutuksen ryhmään 10,1 prosenttia vastaajista. Aineisto painottuu siten selvästi korkeammin koulutettuihin vastaajiin.

Koulutusryhmien välinen jakauma mahdollistaa kuitenkin eri koulutustasojen vertailun regressioanalyysissä, vaikka matalan koulutuksen ryhmä jää selvästi muita pienemmäksi. Tämä on syytä huomioida tulosten tulkinnassa erityisesti silloin, kun tarkastellaan koulutusryhmien välisiä eroja poliittisessa osallistumisessa.

4.2 Muuttujien väliset yhteydet

Tutkimuksen keskeisten muuttujien välisiä yhteyksiä tarkastellaan Spearmanin järjestyskorrelaation avulla. Tarkastelun tavoitteena on muodostaa yleiskuva siitä, miten koulutustaso, sisäistetty kulttuurinen pääoma ja poliittinen osallistuminen liittyvät toisiinsa aineistossa.

Sekä koulutustaso että sisäistetty kulttuurinen pääoma ovat positiivisesti yhteydessä poliittiseen osallistumiseen (ks. Taulukko 1). Molemmat yhteydet ovat tilastollisesti merkitseviä, mutta sisäistetyn kulttuurisen pääoman ($\rho = 0,313$) yhteys poliittiseen osallistumiseen on hieman koulutuksen ($\rho = 0,307$) yhteyttä voimakkaampi. Tulokset viittaavat siihen, että nuoruuden poliittinen socialisaatio, politiikkaan liittyvät keskustelut sekä osallistumiseen rohkaiseva kasvuympäristö ovat yhteydessä myöhempään poliittiseen aktiivisuuteen.

Sisäistetyn kulttuurisen pääoman ja koulutuksen välinen yhteys ($\rho = 0,165$) jää selvästi heikommaksi kuin niiden yhteys poliittiseen osallistumiseen. Tämä viittaa siihen, että muuttujat eivät mittaa täysin samaa ilmiötä. Vaikka koulutuksen ja sisäistetyn kulttuurisen pääoman välillä esiintyy yhteyttä, nuoruuden poliittinen socialisaatio ei näyttäisi palautuvan yksinomaan muodolliseen koulutukseen.

Korrelaatioanalyysin perusteella sekä koulutus että sisäistetty kulttuurinen pääoma ovat yhteydessä poliittiseen osallistumiseen, minkä vuoksi niiden samanaikaista tarkastelua regressioanalyysissä voidaan pitää perusteltuna.

Muuttuja	Poliittinen osallistuminen	Sisäistetty kulttuurinen pääoma	Koulutustaso
Poliittinen osallistuminen	1		
Sisäistetty kulttuurinen pääoma	0,313***	1	
Koulutustaso	0,307***	0,165***	1

Taulukko 1. Muuttujien väliset Spearmanin korrelaatiot *** $p < 0,001$

4.3 Regressioanalyysi

Poliittisen osallistumisen yhteyttä koulutukseen ja sisäistettyyn kulttuuriseen pääomaan tarkastellaan lineaarisen regressioanalyysin avulla. Regressiomalleissa koulutuksen vertailuluokkana toimii matalan koulutuksen ryhmä. Ikämuuttujan vertailuluokkana

puolestaan toimii nuorin ikäryhmä (18-24), ja sukupuolimuuttujassa vertailuryhmänä ovat miehet.

Taulukossa tähdet kuvaavat tulosten tilastollista merkitsevyyttä. Mitä enemmän tähti regressiokertoimen yhteydessä on, sitä epätodennäköisemmin havaittu yhteys johtuu sattumasta. Yksi tähti (* $p < 0,05$) tarkoittaa alle viiden prosentin, kaksi tähteä (** $p < 0,01$) alle yhden prosentin ja kolme tähteä (***) $p < 0,001$) alle 0,1 prosentin todennäköisyyttä sille, että tulos olisi syntynyt sattumalta. Vakio kuvaa regressiomallin vertailuryhmän arvioitua osallistumistasoa. Käytännössä se tarkoittaa sitä osallistumisindeksin arvoa, johon muiden ryhmien tuloksia verrataan analyysissä.

Malli 1: Koulutuksen yhteys poliittiseen osallistumiseen

Ensimmäisessä mallissa tarkastellaan koulutuksen yhteyttä poliittiseen osallistumiseen kontrollimuuttujien kanssa (ks. Taulukko 2). Keskitasoinen koulutus on positiivisesti yhteydessä poliittiseen osallistumiseen ($b = 0,529$; $p < 0,01$), mikä tarkoittaa, että keskitasoiseen koulutusryhmään kuuluvat vastaajat osallistuvat keskimäärin noin puoli osallistumismuotoa enemmän kuin matalan koulutuksen ryhmään kuuluvat vastaajat. Korkea koulutus on yhteydessä vielä aktiivisempaan osallistumiseen ($b = 0,804$; $p < 0,001$). Korkeasti koulutetut osallistuvat siten keskimäärin lähes yhden osallistumismuodon enemmän kuin matalan koulutuksen ryhmään kuuluvat vastaajat.

Malli 2: Koulutus ja inkorporoitu kulttuurinen pääoma samanaikaisesti

Toisessa mallissa analyysiin lisätään sisäistettyä kulttuurista pääomaa kuvaava indeksi (ks. Taulukko 2). Sisäistetty kulttuurinen pääoma on positiivisesti yhteydessä poliittiseen osallistumiseen ($b = 0,635$; $p < 0,001$). Yhden yksikön kasvu sisäistetyn kulttuurisen pääoman indeksissä lisää poliittisen osallistumisen indeksin arvoa keskimäärin noin 0,64 yksikköä muiden muuttujien pysyessä vakioituina. Tulos viittaa siihen, että nuoruuden poliittinen sosialisatio, politiikkaa koskevat keskustelut sekä osallistumiseen rohkaiseva kasvuympäristö ovat yhteydessä aktiivisempaan poliittiseen osallistumiseen myöhemmin elämässä.

Sisäistetyn kulttuurisen pääoman lisääminen malliin pienentää koulutuksen kertoimia jonkin verran. Keskitasoinen koulutuksen kerroin laskee arvosta 0,529 arvoon 0,445 ja korkean koulutuksen kerroin arvosta 0,804 arvoon 0,704. Koulutus säilyy kuitenkin edelleen tilastollisesti merkitsevänä selittäjänä myös toisessa mallissa. Tulokset viittaavat siihen, että

osa koulutuksen yhteydestä poliittiseen osallistumiseen välittyy nuoruuden poliittisen sosialisoinnin kautta, mutta koulutuksella näyttäisi olevan myös itsenäinen yhteys osallistumiseen.

Mallin 1 selitysaste ($R^2 = 0,104$) osoittaa, että koulutus, ikä ja sukupuoli selittävät noin 10 prosenttia poliittisen osallistumisen vaihtelusta. Kun malliin lisättiin sisäistetty kulttuurinen pääoma, selitysaste nousi noin 17 prosenttiin ($R^2 = 0,170$), mikä viittaa siihen, että muuttuja parantaa mallin selitysvoimaa.

Kontrollimuuttujien osalta sukupuoli säilyy molemmissa malleissa tilastollisesti merkitsevä. Naiset osallistuvat keskimäärin hieman miehiä aktiivisemmin sekä ensimmäisessä ($b = 0,218$; $p < 0,05$) että toisessa mallissa ($b = 0,226$; $p < 0,01$). Iän osalta osallistuminen näyttää olevan korkeinta erityisesti 35–49-vuotiaiden ryhmässä, joka osallistuu keskimäärin aktiivisemmin kuin nuorin vertailuryhmä molemmissa malleissa. Sen sijaan vanhin ikäryhmä osallistuu keskimäärin selvästi vähemmän kuin nuorin vertailuryhmä.

Muuttuja	Malli 1	Malli 2
Keskitasoinen koulutus	0,529***	0,445**
Korkea koulutus	0,804***	0,704***
Sisäistetty kulttuurinen pääoma		0,635***
Ikä 25–34	0,208	0,223
Ikä 35–49	0,361*	0,402*
Ikä 50–64	0,078	0,207
Ikä 65–79	-0,2	-0,012
Ikä 80+	-0,808***	-0,497*
Nainen	0,218*	0,226**
Vakio	1,841***	0,286
R^2	0,104	0,17

Taulukko 2. Poliittista osallistumista selittävät regressiomallit

* $p < 0,05$, ** $p < 0,01$, *** $p < 0,001$

5 Johtopäätökset

Tämän tutkielman tavoitteena oli tarkastella kulttuurisen pääoman yhteyttä poliittiseen osallistumiseen Suomessa. Tutkimuksessa kysyttiin, miten koulutus ja sisäistetty kulttuurinen pääoma ovat yhteydessä poliittiseen osallistumiseen sekä missä määrin nuoruuden poliittista sosialisaatiota kuvaava sisäistetty kulttuurinen pääoma selittää osallistumista koulutuksen lisäksi. Tutkielma perustui Pierre Bourdieun kulttuurisen pääoman teoriaan, jossa poliittista osallistumista lähestytään osittain socialisaation kautta rakentuvana kulttuurisena käytäntönä.

Tutkimuksen tulokset osoittavat, että sekä koulutus että sisäistetty kulttuurinen pääoma ovat positiivisesti yhteydessä poliittiseen osallistumiseen. Korkeammin koulutetut vastaajat osallistuvat keskimäärin aktiivisemmin politiikkaan kuin matalammin koulutetut vastaajat, mikä tukee aikaisemman tutkimuksen havaintoja koulutuksen merkityksestä poliittisen osallistumisen taustalla. (Verba, Schlozman & Brady, 1995, s. 271–318; Dalton, 2017, s. 4–5). Tulokset osoittavat kuitenkin samalla, ettei poliittinen osallistuminen näyttäisi rakentuvan pelkästään muodollisten resurssien varaan.

Tutkimuksen keskeisin havainto liittyy sisäistetyn kulttuurisen pääoman yhteyteen poliittisen osallistumisen kanssa. Nuoruuden poliittinen socialisaatio, kodin keskustelukulttuuri, vanhempien yhteiskunnallinen aktiivisuus sekä osallistumiseen rohkaiseva kasvuympäristö olivat yhteydessä aktiivisempaan poliittiseen osallistumiseen myös silloin, kun koulutuksen vaikutus huomioitiin regressioanalyysissä. Sisäistetty kulttuurinen pääoma selitti siten poliittista osallistumista koulutuksen lisäksi, mikä tukee tutkimuksen keskeistä argumenttia siitä, että osallistumiseen liittyvät valmiudet rakentuvat osittain socialisaation kautta.

Tulokset tukevat bourdieulaista näkemystä siitä, että yhteiskunnalliset erot eivät rakennu ainoastaan taloudellisten tai institutionaalisten resurssien kautta, vaan myös kulttuurisesti ja sosiaalisesti rakentuneiden valmiuksien kautta (Bourdieu, 1986, s. 243–248). Poliittinen osallistuminen näyttäytyy tutkimuksen perusteella osittain kulttuurisena käytäntönä, jossa yksilöiden osallistumismahdollisuuksiin vaikuttavat heidän omaksumansa orientaatiot, tiedot ja toimintatavat. Tutkimuksen perusteella politiikka ei näyttäydy kaikille yksilöille samalla tavalla saavutettavana tai luontevana toimintakenttänä.

Tutkielman tulokset täydentävät poliittisen osallistumisen resurssilähtöistä tutkimusta. Vaikka koulutuksella säilyy edelleen tärkeä rooli osallistumisen selittäjänä, pelkkä koulutustaso ei näyttäisi tavoittavan kaikkia osallistumiseen liittyviä kulttuurisia ja socialisaation kautta

rakentuvia tekijöitä. Tämän vuoksi kulttuurisen pääoman näkökulma tarjoaa hyödyllisen välineen osallistumisen eriytymisen tarkasteluun.

Tutkielmaan liittyy kuitenkin myös rajoitteita. Ensimmäkin tutkimus perustuu poikkileikkausaineistoon, minkä vuoksi tuloksista ei voida tehdä vahvoja päätelmiä syy-seuraussuhteista. Lisäksi tutkimuksessa inkorporoitua kulttuurista pääomaa tarkasteltiin erityisesti poliittisen sosialisointin näkökulmasta. Tämän vuoksi esimerkiksi kulttuurinen kulutus, korkeakulttuuriin liittyvät orientaatiot tai muut kulttuurisen pääoman muodot jäivät tarkastelun ulkopuolelle. Tutkimuksessa käytetty osallistumisindeksi myös kohtelee eri osallistumismuotoja samanarvoisina, vaikka osallistumismuodot voivat käytännössä poiketa toisistaan esimerkiksi osallistumiskynnyksen tai vaadittavien resurssien osalta.

Jatkotutkimuksessa olisi mahdollista tarkastella tarkemmin sitä, millaiset sosialisointikokemukset ovat keskeisimpiä poliittisen osallistumisen kannalta ja miten osallistumisvalmiudet rakentuvat eri yhteiskuntaryhmissä. Lisäksi olisi mahdollista tarkastella erikseen erilaisia osallistumismuotoja sekä sitä, liittyvätkö erilaiset kulttuurisen pääoman muodot eri tavoin esimerkiksi institutionaaliseen ja protestiluonteiseen osallistumiseen.

Tutkimuksen tuloksilla on myös laajempaa yhteiskunnallista merkitystä. Jos poliittinen osallistuminen rakentuu osittain jo lapsuuden ja nuoruuden sosialisointin kautta, osallistumisen eriytymiseen vaikuttaminen ei rajoitu pelkästään institutionaalisten osallistumismahdollisuuksien lisäämiseen. Myös kodin, koulun ja muiden sosialisointiympäristöjen merkitys osallistumisvalmiuksien muodostumisessa korostuu. Demokratian näkökulmasta olennaista ei siten ole ainoastaan se, että kansalaisilla on muodollinen oikeus osallistua, vaan myös se, kuinka tasaisesti osallistumiseen liittyvät tiedot, valmiudet ja kokemukset jakautuvat yhteiskunnassa.

6 Lähdeluettelo

- Borg, S., Kestilä-Kekkonen, E. & Rapeli, L. (2021). *Suomalaiset ja demokratia 2020* [aineisto]. Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto.
- Bourdieu, P. (1984). *Distinction: A social critique of the judgement of taste*. Harvard University Press.
- Bourdieu, P. (1986). The forms of capital. In J. G. Richardson (Ed.), *Handbook of theory and research for the sociology of education* (pp. 241–258). Greenwood Press.
- Bourdieu, P., & Passeron, J.-C. (1977). *Reproduction in education, society and culture*. Sage.
- Dalton, R. J. (2017). *The participation gap: Social status and political inequality*. Oxford University Press.
- Grönlund, K., & Wass, H. (Eds.). (2016). *Poliittisen osallistumisen eriytyminen: Eduskuntavaalitutkimus 2015*. Oikeusministeriö.
- Lamont, M., & Lareau, A. (1988). Cultural capital: Allusions, gaps and glissandos in recent theoretical developments. *Sociological Theory*, 6(2), 153–168.
- Rapeli, L. (2010). *Tietääkö kansa? Kansalaisten politiikkatietämys teoreettisessa ja empiirisessä tarkastelussa* [Doctoral dissertation, University of Turku]. Turun yliopisto.
- Verba, S., Schlozman, K. L., & Brady, H. E. (1995). *Voice and equality: Civic voluntarism in American politics*. Harvard University Press.

7 Liitteet

7.1 Liite 1. Tutkimuksessa käytetyt muuttujat ja niiden operationalisointi

Riippuva muuttuja

Muuttuja	Kysymys	Operationalisointi
Poliittinen osallistuminen (osallistumisindeksi)	K21: ”Seuraavassa on joukko erilaisia yhteiskunnallisen osallistumisen muotoja. Mitä näistä olet tehnyt viimeksi kuluneiden neljän vuoden aikana?”	Indeksi muodostettiin viidestä osallistumismuodosta: yhteydenotto päättäjiin, kansalaisaloitteen allekirjoittaminen, puolueen toimintaan osallistuminen, eettiset ostopäätökset ja mielenosoituksiin osallistuminen. Vastaukset dikotomisoitiin siten, että vaihtoehto ”olen tehnyt” sai arvon 1 ja muut vaihtoehdot arvon 0. Muuttujista muodostettiin summaindeksi (0–6), jossa suurempi arvo kuvaa aktiivisempaa poliittista osallistumista.

Selittävät muuttujat

Muuttuja	Kysymys	Operationalisointi
Koulutustaso (edu3)	T4: ”Mikä on korkein suorittamasi koulutusaste tai tutkinto?”	Koulutus luokiteltiin kolmeen ryhmään: matala, keskitasoinen ja korkea koulutus. Muuttuja käsiteltiin regressioanalyysissä kategorisena muuttujana.
Sisäistetty kulttuurinen pääoma	K16: vanhempien yhteiskunnallinen aktiivisuus ja keskustelukulttuuri sekä K17: kouluaikaiset	Muodostettiin keskiarvoindeksi nuoruuden poliittista sosialisatiota kuvaavista muuttujista. Mukana olivat vanhempien kiinnostus politiikkaan, yhteiskunnallinen tietämys, uutisten seuraaminen,

Muuttuja	Kysymys	Operationalisointi
	yhteiskunnalliset keskustelut ja uutisten seuraaminen	osallistumiseen rohkaiseminen sekä politiikkaa koskevat keskustelut kotona ja sukulaisten kanssa. Muuttajat käännettiin samansuuntaisiksi siten, että suurempi arvo kuvaa korkeampaa sisäistettyä kulttuurista pääomaa.

Sisäistetyin kulttuurisen pääoman indeksissä käytetyt muuttajat

K16. Nuoruuden kodin poliittinen ilmapiiri

Isäni/äitini oli kiinnostunut poliittisista ja yhteiskunnallisista asioista

Isäni/äitini oli hyvin perillä poliittisista ja yhteiskunnallisista asioista

Isäni/äitini oli aktiivinen poliittisissa tai yhteiskunnallisissa järjestöissä

Isäni/äitini yritti saada minut tietoiseksi maailman tapahtumista

Isäni/äitini rohkaisi minua keskustelemaan poliittisista ja yhteiskunnallisista asioista

Isälläni/äidilläni oli tapana äänestää vaaleissa

Isäni/äitini seurasi uutisia

Vastausvaihtoehdot:

1 = täysin samaa mieltä

2 = jokseenkin samaa mieltä

3 = jokseenkin eri mieltä

4 = täysin eri mieltä

K17. Kouluaikaiset yhteiskunnalliset keskustelut ja uutisten seuraaminen

Keskustelit kotona poliittisista tai yhteiskunnallisista asioista

Keskustelit muiden sukulaisten kanssa poliittisista tai yhteiskunnallisista asioista

Keskustelit kotona ajankohtaisista ulkomaiden tapahtumista

Vastausvaihtoehdot:

1 = päivittäin tai lähes päivittäin

2 = viikoittain

3 = kuukausittain

4 = en koskaan tai hyvin harvoin

Muuttujat käännettiin analyysia varten siten, että suurempi arvo kuvaa aktiivisempaa poliittista sosialisaatiota ja korkeampaa sisäistettyä kulttuurista pääomaa.

Kontrollimuuttujat

Muuttuja	Kysymys	Operationalisointi
Sukupuoli	T1: ”Oletko...”	Dikotominen muuttuja: mies / nainen.
Ikä	T2: ”Minä vuonna olet syntynyt?”	Muodostettiin ikäluokkamuuttuja (IKALUOKKA), jota käsiteltiin regressioanalyysissä kategorisena muuttujana.

Painomuuttuja

Muuttuja	Kuvaus
Weight_GenderAgeEducation	Aineistossa mukana oleva painomuuttuja, joka vakioi sukupuolen, iän ja koulutuksen jakaumia vastaamaan Tilastokeskuksen väestörakennetta. Painotusta käytettiin regressioanalyyseissä.

7.2 Liite 2. Ilmoitus tekoälyn (AI) käytöstä

Olen käyttänyt generatiivista tekoälyä apuna kandidaatintutkielmani tekemisessä. Käyttämäni työkalut, niiden käyttötarkoitukset sekä tavat, joilla tekoälyn tuottamaa sisältöä on tarkistettu ja hyödynnetty, on kuvattu alla. Vakuutan, että olen käyttänyt tekoälyä asianmukaisella tavalla ja huolellisuudella, ja olen ilmoittanut sen käytöstä tiedekuntani ja yliopiston voimassa

olevan ohjeistuksen mukaisesti toukokuussa 2026. Otan täyden vastuun tämän tutkielman sisällöstä kokonaisuudessaan.

1. Käytetty työkalu: OpenAI:n ChatGPT (GPT-5.5-versio)

Käytön vaihe:

Aiheen rajaaminen ja tutkimuskysymysten tarkentaminen, teoreettisen viitekehyksen hahmottaminen, lähdekirjallisuuden etsiminen ja hakusanojen suunnittelu, tilastollisen analyysin tukeminen sekä tekstin kieliasun ja rakenteen viimeistely.

Käyttötarkoitus:

Hyödynsin ChatGPT:tä apuvälineenä tutkielman suunnittelussa ja jäsentämisessä. Käytin tekoälyä erityisesti tutkimuskysymysten täsmentämiseen sekä siihen liittyvän teoriakirjallisuuden kartoittamiseen. Lisäksi pyysin ehdotuksia sopivista hakusanoista ja tutkimusteemoista tieteellisten lähteiden etsimistä varten. Tekoälyä käytettiin myös Stata-analyysin teknisen toteutuksen tukena sekä tekstin luettavuuden, selkeyden ja rakenteen kehittämisessä. Lisäksi hyödynsin sitä lähdeluettelon ja viittausten yhdenmukaistamisessa.

Esimerkki syöttötiedoista:

“Etsi tutkimuksia, jotka käsittelevät kulttuurisen pääoman ja poliittisen osallistumisen yhteyttä Bourdieun teoriakehyksessä, ja ehdota sopivia hakusanoja Volteriin ja Google Scholariin.”

Todentaminen:

Tarkistin tekoälyn ehdottamat lähteet, käsitteet ja väitteet alkuperäisistä tutkimusartikkeleista ja muista tieteellisistä lähteistä. Käytin tekoälyä tutkimusprosessin tukena, mutta en sellaisenaan kopioinut sen tuottamaa sisältöä tutkielmaan. Muokkasin, täydensin ja kirjoitin tekstin lopulliseen muotoonsa itse sekä vastasin analyysin, tulkintojen ja johtopäätösten oikeellisuudesta.